

Dr. Florian RĂPAN

TEORIA ȘI PRACTICA SECURITĂȚII
(Securitatea în Europa de Sud-Est)

Dr. Florian RĂPAN

TEORIA ȘI PRACTICA SECURITĂȚII

(Securitatea în Europa de Sud-Est)

Copyright © 2014, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul
scris al **Editurii Pro Universitaria**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

RĂPAN, FLORIAN

**Teoria și practica securității : (Europa de Sud-
Est) / Florian Răpan. - București : Pro Universitaria, 2014**
Bibliogr.

ISBN 978-606-26-0153-9

355

Capitolul 1

O NOUĂ VIZIUNE PRIVIND SPAȚIUL DE SECURITATE EUROPEAN

Începând cu secolul XXI, Europa este tot mai mult preocupată de propria securitate și de securitatea internațională. Analiza spațiului european după criteriile de securitate ne arată o mare diversitate de spații: stabile, cu turbulență, cu ostilități istoricește determinate, cu conflicte înghețate sau latente etc.

În aceste condiții de complexitate și dinamism deosebite, analiștii din domeniile relațiilor internaționale apelează frecvent la fel de fel de delimitări geografice în funcție de criteriile politice, economice, militare și de altă natură. Așa se face că în domeniile securității europene se utilizează în dezbateri și comunicare zonarea și regionalizarea continentului.

1.1. Aspecte geopolitice privind zonarea Europei

În lucrări de geografie și istorie o împărțire școlastică sau convențională a Europei apare după criteriul punctelor cardinale: orientul, occidentul, nordul și sudul. În diferite studii geografice sau exprimări științifice se utilizează și o

zonare între două puncte cardinale, cum ar fi Europa de Sud-Est sau la originea punctelor cardinale Europa Centrală.

Din punct de vedere geopolitic, geostrategic și chiar geoeconomic se utilizează o altă modalitate de zonare europeană, după criteriul interesului celui care o face. Cele mai frecvente împărțiri politice ale continentului ne arată alte zone:

- Europa Occidentală - toată partea occidentală;
- Europa Nordică sau spațiul scandinav;
- Europa Orientală sau rusească;
- Europa Centrală cu inclusiv Țările Baltice;
- Europa de Sud-Est.

Delimitarea concretă, cu (ne)includerea unui stat sau altul într-o zonă sau alta se face de multe ori conjunctural geopolitic și opțional geostrategic. Deci un stat poate fi sau nu încadrat într-o zonă sau alta, cum la fel de bine poate în funcție de interese să opteze pentru o zonă sau alta. În această idee, România, după interesele unor actori internaționali poate fi inclusă într-una dintre zonele europene adecvate ori poate opta temporar și pentru o alta zonă europeană de interes. De aceasta zonare a Europei sunt nemijlocit legate diferite forme și aranjamente de securitate zonală, cum ar fi bunăoară securitatea central-europeană, baltică, nordică, orientală, în sud-estul Europei, pentru Europa de Sud-Est, extinsă la Marea Neagră, în spațiul ponto-caucazo-caspic etc.

1.2. Dezbateri de idei și opțiuni privind Europa de Sud-Est

Delimitarea Europei de Sud-Est generează de câțiva ani buni o acerbă dezbateri de idei. Fiecare actor internațional consacrat are propria delimitare fixă, dar și variabilă a zonei în funcție de mobilitatea intereselor. La acestea se adaugă și poziția unor state, care în contextul dinamic al relațiilor internaționale ori în cazul redefinirii intereselor naționale de securitate nu mai doresc să fie plasați în aceeași zonă europeană de securitate. Sunt concludente în acest sens, pozițiile Sloveniei și Ucrainei, care se consideră plasate în Europa Centrală, dar și a Republicii Moldova cu dorința de a se plasa în Zona Orientală/Rusească, toate fiind de fapt state în Europa de Sud-Est.

Într-o viziune occidentală tradițională, Europa de Sud-Est este de fapt spațiul balcanic în care pot fi incluse sau nu România și Slovenia. Într-o altă viziune, a NATO, la spațiul balcanic dacă se adaugă și România și Marea Neagră s-ar obține într-adevăr Europa de Sud-Est.

Dacă avem în vedere întărirea și unitatea Flancului sudic al NATO judecata are valoare. Viziunile UE din ultima vreme și ale Rusiei sunt aproximativ aceleași, incluzând în spațiul Europei de Sud-Est și Regiunea extinsă a Mării Negre.

Ne exprimăm punctul de vedere și opțiunea privind Europa de Sud-Est prin adaugarea la viziunea extinsă a UE a bazinului central-estic mediteranean, incluzând astfel și

insula Cipru cu toate problemele ei în disputa de apartenență etnico-religioasă.

Această delimitare, exprimă cel mai bine nevoile și posibilitățile de securitate europeană, prin faptul că:

- este un spațiu unitar cuprinzând și mările adiacente;
- include toate marile probleme de insecuritate mai vechi ale Europei;
- aici au interese majore și diferite principalii actori ai scenei internaționale;
- din punct de vedere geopolitic sunt câteva spații pivot (Caucazul, Balcanii, România etc.), un spațiu integrator (Marea Neagră), o piesă mediană de legătură interzonală (România) ș.a.;
- în ansamblul intercontinental reprezintă un spațiu de asamblare euroasiatic și o punte de legătură euroafricană.

În continuare vom folosi această delimitare a Europei de Sud-Est, care trebuie să recunoaștem are atâta nevoie de securitate instituționalizată.

1.3. Regionalizarea Europei de Sud-Est

Cu tot caracterul unitar al spațiului zonal analizat, apar câteva areale cu determinări și specificități comune, ce ne obligă să-l împărțim în regiuni pentru o analiză temeinică. Același lucru se întâmplă și în marile cancelarii când se fac proiecte de geopolitică sau aranjamente de securitate comună/colectivă.

În fond această zonă cuprinde câteva areale cu specificități similare sau sunt definite de elemente istorice și geografice distincte. În viziunea noastră, dar apropiată altor viziuni internaționale/internaționaliste, Zona Europei de Sud-Est poate fi împărțită în regiuni, astfel:

- Regiunea Balcanică - spațiul de legătură cu Orientul Mijlociu Extins;

- Regiunea Mării Negre - spațiul de legătură cu Orientul Mijlociu;

- Regiunea Central - Estică Mediteraneană - spațiul de legătură cu Orientul Apropiat.

Regiunea Balcanică cuprinde toate statele din peninsula și mările europene adiacente fiind la randul ei împărțită în spații/areale de securitate, pe bază de criterii de stabilitate, după cum urmează:

- Balcanii de Vest - spațiul ex-iugoslav;

- Balcanii de Est - cu cele trei state NATO;

- Spațiul Ionico - Adriatic.

Regiunea Mării Negre include toate statele riverane sau părți din teritoriul acestora și ca areale cuprinde:

- Spațiul Caucazian - cu parte din Rusia și trei state ex-sovietice;

- Spațiul Danubiano-Pontic - cu trei state legate de Dunăre și Marea Neagră;

- Spațiul Balcano-Anatolian - cu două state membre NATO, care este și elementul de legătură între cele două regiuni;

Regiunea Central-Estică-Mediterraneană are două părți distincte:

- Spațiul Central-Estic Mediteranean-face legatura cu Regiunea Balcanică și deschide Dialogul Mediteranean al NATO;

- Insula Cipru fragmentată în două entități statale, una cipriotă-turcă și alta cipriotă-greacă.

Rămâne de stabilit la niveluri diferite dacă edificarea securității zonale se va realiza prin construcții și aranjamente de jos în sus, ca un joc de puzzle ori va fi rezultatul unei strategii și directive de la centru care poate fi o structură instituționalizată sau chiar UE.

Punctul nostru de vedere este acela că numai UE sprijinită de alte structuri de securitate internațională poate realiza ceea ce pare irealizabil, securitatea sud-estului european.

1.4. Studiul crizelor din Balcani

Până nu demult Europa de sud-est era asimilată Peninsulei Balcanice. Analiza privind studiul crizelor în Balcani face o bună deschidere către mecanismele teoretico-metodologice ale înțelegerii și apoi generalizării unor probleme și aspecte de securitate locală, regională și chiar zonală. Pentru aceasta vom utiliza o serie de criterii individuale și corelate.

Principalele naționalități ale regiunii sunt grecii (10,8 milioane), turcii (9,2 milioane în partea europeană a Turciei), sârbii (8,5 milioane), bulgarii (7 milioane), albanezii (6 milioane, din care 3,5 milioane în Albania), croații (4,5 milioane), bosniacii (2,4 milioane), macedonenii

(1,4 milioane) și munte- negrenii (0,265 milioane). Dacă sunt incluse în regiune și România și Slovenia, mai pot fi numărați și românii (22 milioane) și slovenii (2 milioane). Toate țările balcanice au minorități de rromi mai mari sau mai mici. Alte minorități naționale lipsite de un stat propriu mai sunt: găgăuzii, goranii, caracaceanii, arvaniții și vlahii.

Principalele religii ale regiunii sunt ortodoxia, catolicismul și islamul. Sunt practicate diferite tradiții locale pentru credința ortodoxa, fiecare țară având propria biserică națională autocefală. Ortodoxia este religia principală în următoarele țări: Bulgaria, Grecia România, Serbia și Muntenegru, catolicismul în țări precum Croația, Slovenia, iar islamul este religia principală în două țări-Albania și Turcia.

În trei țări sunt practicate mai multe religii:

- Albania-islam, ortodoxie, catolicism;
- Bosnia și Herțegovina: islam, ortodoxie, catolicism;
- Republica Macedonia: populația slavă este în cea mai mare parte ortodoxă, albanezii sunt în principal musulmani.

Doar scurta trecere în revistă a structurii populației și a religiilor prezente conduc către izvoarele tensiunilor conflictuale înghețate în acest moment în Balcani.

Indiferent de natura cauzelor, specialiștii sunt de părere că spatiul Balcanilor este un areal fierbinte, al situațiilor de criză, care se manifestă într-o anumită succesiune, pe etape, cu caracteristici specifice locale și distincte.

În funcție de gradul de acutizare a contradicțiilor care apar în diverse domenii ale socialului au următoarele forme proprii: